

УДК 373.3.015.31:792(075.8)

**SCIENTIFIC FOUNDATIONS OF THEATRICAL PERFORMANCE
APPLYING IN THE LITERATURE LESSONS AT PRIMARY SCHOOL**

**НАУКОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ
ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Інна Хижняк

доктор педагогічних наук, професор
E-mail: innakhieshn@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4227-8268
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Inna Khyzhniak

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: innakhieshn@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4227-8268
SHEI “Donbas State
Pedagogical University”, Ukraine

Юлія Сафонова

здобувач 2 (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності
013 Початкова освіта
E-mail: safuli@ukr.net
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Julia Safonova

applicant of 2 (master's) level
higher education specialty
013 Primary education
E-mail: safuli@ukr.net
SHEI “Donbas State
Pedagogical University”, Ukraine

ABSTRACT

The importance of theatrical performance as an effective means of primary school pupils' personal development in literature reading lessons is substantiated in the article. The authors note within the framework of the implementation of the “New Ukrainian School” (NUS) reform, theatrical performance is also a normative requirement for the organization of reading lessons at primary school. In this regard in the Standard Educational Program of NUS-2, the content line “Theatrical performance” is singled out. In the Standard Educational Program of NUS-1 a separate subject “Literature reading” is allocated for the second cycle of education in primary school. Within its edge the content line “Transform and dramatize what we read; we create our own texts” is realized. However, in order to implement this task, the primary school teacher should know the scientific basis of theatrical performance as a teaching method. Currently, these theoretical information relate to various branches of scientific knowledge and is partially covered in scientific discussion.

As a result of the Ukrainian and foreign scientists' scientific works analysis the authors summarized the scientific foundations of theatrical performance using in the lessons of literature reading at primary school. The first group of scientific basis is the target areas of theatrical performance: intellectual development of the primary school pupils; cultural and polyartistic development; socio-emotional and aesthetic development; improvement of children's teamwork skills. The second component of the scientific foundations is the theatrical performance concepts definitions and their correlation: dramatization – staging – theatrical performance. The third component of the scientific basis is the principles of the theatrical performance application in primary school reading lessons: integrability and syncretism; theatrical orientation; systematicity and activity; cooperation (synergistic cooperation, facilitation, joint

improvisation in stage actions); approval.

According to the authors, further research can be promising in the following directions: what types of theatrical activities that can be used in reading lessons at primary school, the forms and methods of theatrical performance, the influence of theatrical performance on various reading qualities, on strengthening the pupils' motivation for independent reading, etc.

Key words: *new Ukrainian school, literature lessons, theatrical performance, dramatization, staging.*

Актуальність теми. Сучасні зміни в освітній системі України, що увійшли в активну фазу від 2016 р. із ухваленням Концепції нової української школи (НУШ), передбачають поступове виведення нашої освіти на якісно новий, європейський, рівень. Одним із наріжних каменів цього процесу є організація освітнього процесу в руслі творчості та креативності, адже «потужну державу і конкурентну економіку забезпечить згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих» (Нова українська школа, 2016 : 5).

У Концепції НУШ (2016) творчість учня віднесено до наскрізних умінь, які становлять основу його навчальної та позанавчальної активності й загальної життєвої успішності, а також схарактеризовано як необхідний компонент сучасного освітнього середовища. У документі підкреслено роль у цьому процесі загальної середньої освіти, бо саме в цей час у дітей формується світогляд, громадянська позиція та моральні якості. Зауважимо, що успішність і ефективність цього процесу закладається в початковій школі і саме від стимулів до творчості, які діти отримують у цьому віці, залежить їхній подальший художньо-естетичний та емоційний розвиток упродовж життя.

У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» (2004) зазначено, що «мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання потрібно розглядати не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів». Одним із завдань системи художньо-естетичного виховання молоді зазначено «виховання здатності сприймати та інтерпретувати художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки».

Вагомим засобом художньо-естетичного виховання учнів загальноосвітніх закладів уже на рівні нормативних документів визнається театралізація. У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів» (2004) наголошено на важливості виховного впливу театрального мистецтва на особистість учня та конкретизовано значення його використання в загальноосвітній школі.

У Типовій освітній програмі НУШ за редакцією Р. Шияна (2022) виокремлено змістову лінію «Театралізуємо», спрямовану на розвиток комунікативних умінь учнів; формування навичок співчуття та співпереживання, емоційного інтелекту, творчого мислення, самосвідомості й самоефективності, ініціативності, уміння співпрацювати в команді; а також на ознайомлення з театром, залучення учнів до сценічної творчості. У Типовій освітній програмі за редакцією О. Савченко (2022), змістової лінії «Театралізуємо» не виділяється для першого, адаптаційно-ігрового, циклу навчання в початковій школі, а для

другого циклу наявний окремий предмет «Літературне читання», у межах якого передбачена реалізація змістової лінії «Перетворюємо та інсценуємо прочитане; створюємо власні тексти». У меті цієї лінії зокрема зазначено розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, створення творчих продуктів, серед яких указано участь в інсценізаціях, дослідницьких проєктах, складання художніх творів та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У нормативних документах до компонентів виховного впливу театрального мистецтва на особистість учня віднесено такі: формування емоційної культури, емпатії, пізнання й усвідомлення реальних життєвих явищ, збагачення естетичного досвіду, поліхудожній розвиток особистості, розвиток сенсорної сфери, здібностей, специфічних для кожного виду театрально-сценічної творчості (техніки мовлення, дикції, пластики тіла, голосу тощо) («Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах», 2004).

Т. Турчин відзначає вплив театральної творчості на розвиток критичного і творчого мислення учнів, пізнання навколишнього світу і власного оточення, розкриття особистих якостей та здібностей, естетичних потреб і вподобань, формування важливих життєвих цінностей та стимулювання активної естетичної діяльності, «яка створює творця, енергійну, старанну особистість, сповнену оптимізму та натхнення» (Турчин, 2021: 58).

О. Михайлицька зазначає, що синтетичний характер театрального мистецтва є ефективним і унікальним засобом художньо-естетичного виховання учнів, завдяки якому дитячий театр посідає істотне місце в загальній системі художньо-естетичного виховання, бо в дитинстві людина моделює свою картину світу. Учена наголошує на таких аспектах значення театралізації в освіті, як-от: краще орієнтування учня в сучасних соціальних реаліях, опанування наочного і емоційного способу передачі цілісного досвіду людства, розкриття творчого потенціалу дитини, виховання творчої спрямованості особистості, розвиток її емоційної, інтелектуальної сфер та чуттєво-образного мислення, активізація фантазії та художньої уяви, пам'яті, уваги, музичних та образотворчих здібностей, почуття колективізму та ін. (Михайлицька, 2019).

О. Тандеряк узагальнює значення театралізації в освітньому процесі початкової школи в таких позиціях: формування естетичного смаку; формування свободи дій і поведінки; моральне виховання; розвиток комунікативних якостей особистості, розвиток волі, пам'яті, уяви, мовлення, мислення, фантазії; набуття умінь розв'язання конфліктних ситуацій (Тандеряк, 2019: 7). Науковиця високо оцінює естетичне виховання, яке відбувається в межах театралізованої діяльності, яка поєднує в собі впливи музики, танцю, пластики, мовлення та образотворчого мистецтва.

Відтак театралізація є ефективним засобом особистісного розвитку учнів, тісно пов'язана із уроками мовно-літературної галузі, особливо – з уроками опрацювання художніх творів, і є нормативною вимогою до їх організації в початковій школі. Однак задля реалізації цього завдання має відбуватися і відповідна підготовка вчителя початкових класів, що насамперед передбачає опанування наукових засад театралізації як прийому навчання. Наразі ці теоретичні відомості стосуються різних галузей наукового знання і висвітлюються в наукових колах частково.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Зважаючи на вказане вище, метою статті є узагальнення наукових засад застосування театралізації на уроках опрацювання художніх творів у початковій школі, у яких має орієнтуватися вчитель початкових класів для ефективної реалізації відповідних змістових ліній типових освітніх програм НУШ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Словацька дослідниця E. Kušínová (2023) слушно зазначає, що взаємозв'язок театрального мистецтва і школи є невід'ємною частиною європейської цивілізації та демократії. Дослідниця провела порівняльний аналіз і виявила включення елементів театралізації в системи формальної та неформальної освіти усіх країн світу, але особливо в США та Європі. Бразильський дослідник A. Magela (2022) зазначає, що уроки образотворчого мистецтва можуть торкнутися краси візуальної, уроки музики – краси звукової, а театральне мистецтво допомагає створювати комплексну красу – красу життя. Особливо дослідник наголосив на початковому навчанні у школі, як часі, у який для учня має відкритися театр і як відображення реального життя, і як саме життя.

F. Iuga & S. Turda (2022) наголошують на важливості театралізації для соціально-емоційного виховання в дошкільному та молодшому шкільному віці, адже діти схильні наслідувати поведінку навколишніх, а також персонажів оповідань, героїв казок тощо. Театралізація веде до розвитку емоційних станів, до формування моральної поведінки, адекватної для співіснування в суспільстві. N. Thambu, A. Rapor & S. Sukadari (2021) тотожно зазначають, що педагоги у школах Малайзії приділяють менше уваги емоційному вихованню, ніж когнітивним аспектам, а театральне мистецтво якраз може бути ефективним засобом виховання емоцій учнів.

У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» (2004) наведено аналогічні результати компаративного аналізу змісту художньо-естетичної освіти і виховання в різних країнах світу (США, скандинавські та прибалтійські країни, інші країни Європи, Японія та ін.) і зауважено типові світові тенденції, серед яких початковій школі також відведено пріоритетне значення, а також зазначено, що види мистецтва тісно пов'язані з літературою і в цьому зв'язку важливими є театральні постановки української та іноземної літературної класики, сценічне втілення художніх творів.

Значення театралізації у плані формування читацьких навичок учнів паралельно з їхніми творчими навичками обґрунтовано і в низці наукових досліджень. Так, корейські вчені O. Baek & J. Yun (2022) у результаті аналізу навчальних програм та підручників із корейської мови та проведення опитування учителів початкових класів щодо методів театралізації на уроках мови, дійшли висновку, що саме на уроках мови та читання створюються найсприятливіші умови для театральної освіти та творчого самовираження учнів.

Кубинська дослідниця Yu. González (2022) зазначає, що основна мета вивчення мови в початковій школі полягає в тому, щоб учні навчилися використовувати усну та письмову мову для ефективного спілкування в різних ситуаціях. Одним із варіантів формування комунікативної компетентності в учнів початкової школи є мистецтво, переважно театр. Театр є мистецьким проявом, який має велике значення для школярів, завдяки його високому

ступеню сприйняття та насолоди, а також його високому навчальному змісту. При цьому вагомим засобом формування комунікативної компетентності у початковій школі науковиця визначає ляльковий театр, заснований на відтворенні дитячих текстів на основі розповіді, драматизації та інсценізації вистави. Завдяки цьому учні привчаються відтворювати без пропусків і повторів зміст простого літературного оповідання.

І. Большакова (2023) зазначає, що театралізація сприяє «зануренню» в літературний твір та формуванню вдумливого читача; учить уважно слухати та говорити правильно, виразно, доносячи ідеї та емоції до слухачів; формує навички комунікації, взаємодії, співпраці в команді, вчить моделювати різні комунікативні ситуації, обирати стратегії спілкування, імпровізувати та ін.

Т. Турчин (2021) висловлює аналогічні погляди: за допомогою театралізації на уроках читання можна організувати застосування на практиці вже засвоєних літературних знань, продемонструвати емоційне сприйняття та відтворення емоцій, реалізувати міжпредметні зв'язки, сформувати в дітей художній смак, гармонійно розвивати їх. Автор зазначає, що «прийом театралізації – один з ефективних способів зримо побачити зміст твору, розвинути уяву, без якої неможливо сприйняти художній твір».

Утім, О. Тандеряк (2019) зауважує, що театралізовану гру на уроках читання можна застосовувати лише за наявності у дітей міцних знань літературного тексту, навичок виразного читання, умінь пластично рухатись, використовувати міміку та жести, добирати необхідні атрибути тощо. Серед шляхів реалізації цих завдань на уроках читання дослідниця вказує такі: ознайомлення дітей зі специфікою театрального мистецтва, формування в них емоційно-ціннісного ставлення до театру, опанування базових складників сценічної творчості (міміка, жести, інтонація, пантоміма, «входження в образ»); навчання сприймати й розуміти композицію літературного твору й характерні особливості різних художніх образів та ін.

Ф. Iuga & S. Turda (2022) виокремлюють тотожні цілі театральних занять у освітніх закладах Румунії:

- удосконалення здатності дітей сприймати усне повідомлення, зокрема уважно слухати та особисто відтворювати оповідання;
- виховання виразного мовлення, збагачення словникового запасу, удосконалення діалогічного мовлення учнів;
- формування естетичного смаку, відчуття емоційного задоволення від участі в театральній виставі;
- розвиток навичок роботи в команді;
- виховання наполегливості в досягненні поставленої мети.

Отже, узагальнюючи наведені думки науковців України та світу щодо значення театралізації, виокремлюємо такі *цільові напрями* її застосування на уроках читання в освітньому процесі початкової школи:

1. Інтелектуальний розвиток здобувача початкової освіти, що полягає в комплексному розвитку всіх вищих психічних функцій особистості: різні види мислення, пам'яті, уваги, уяви, сприймання, вербальне та невербальне, діалогічне та монологічне мовлення та ін.

2. Культурний та поліхудожній розвиток учнів, що реалізується через опрацювання зразків художньої літератури різних культур світу та синкретичний характер їх відтворення, у сполученні з іншими видами мистецтва.

3. Соціально-емоційний та естетичний розвиток здобувачів початкової освіти, що включає розвиток емоційного інтелекту, засвоєння моральної поведінки, адекватної для співіснування в суспільстві, опанування емоційного способу передачі цілісного досвіду людства, формування естетичного смаку, відчуття насолоди від красивої вистави, декорацій, сценічної гри та ін.

4. Удосконалення навичок командної співпраці, що передбачає організацію синергетичної діяльності, за якої результат роботи команди значно перевищує можливі результати кожного, опанування функцій лідера команди та усвідомлення спільної мети, наполегливість у її досягненні.

Наступним важливим складником наукових засад застосування театралізації на уроках читання є точне розуміння дефініцій, пов'язаних із застосуванням прийому театралізації. Дослідники при цьому розрізняють базові поняття: «театралізація», «інсценізація», «драматизація» (Большакова, 2023; Тандеряк, 2019; Турчин 2021 та ін.). Якщо театралізацію розуміють як пристосування твору для подання в театрі, надання йому театральних властивостей, то драматизація – це спосіб відображати які-небудь події в драматичній формі, надавати якому-небудь твору драматичної форми. Інсценізація – переведення тексту в сценічний варіант (для постановки на сцені).

На уроках читання прийоми драматизації та інсценізації застосовуються здавна і, поняття театралізації певним чином включає їх за змістом. Намагаючись розмежувати поле дії цих понять для уроків літературного читання, визначимо їх таким чином:

Драматизація – читання художнього твору в особах на уроці читання чи позакласній діяльності, що полягає в розподілі ролей і почерговому виразному читанні тексту.

Інсценізація – створення сценарію художнього твору, що передбачає попереднє переведення його в діалогічну форму та наступне виконання з використанням елементарних атрибутів у сценічних або несценічних умовах (у класі).

Театралізація – створення сценарію художнього твору з переведенням його в діалогічну форму, визначенням необхідних декорацій, костюмів, музичного (хореографічного) оформлення та виконання в сценічних умовах.

Актуальним напрямом наукових досліджень виступають також принципи театралізації в освіті. О. Тандеряк (2019) наводить такий їх перелік: гуманізації, диференціації, інтегративності, змістовності, систематичності, дитячої активності, співпраці та ін.

S. Tanner & A. McCloskey (2022) виокремили принципи організації імпровізаційних театральних постановок, серед яких найбільш вагомими вважаємо такі:

- «так, і» – під час гри на сцені чи підготовчої діяльності учасники приймають усе, що пропонує інший, і додають до цього свої деталі;
- «робота на службі колективу» – учителі і учні як група імпровізаторів роблять спільну постановку, яку жоден із них не зміг би створити самостійно;

– «поділ влади з іншими» – уникнення нав'язування своєї волі іншим у групі імпровізаторів; педагог підтримує роботу групи своїм внеском, виконує функції фасилітатора, однак не нав'язує розподіл повноважень чи певні рішення;

– «неоцінювальна участь» – відсутність оцінювання/засудження себе чи інших під час імпровізації, безумовне прийняття відмінностей у людях, ідеях чи практиках; у імпротеатрі не оперують такими поняттями, поняттями, як успіх чи невдача.

Наведені приклади класифікації принципів застосування театралізації ілюструють різні підходи науковців до їх виокремлення і групування, тому узагальнимо принципи театралізації на уроках читання в початковій школі таким чином:

1. Принцип інтегративності та синкретичності – первинне ознайомлення та подальше опрацювання літературного твору, планованого для драматизації, інсценізації чи театралізації, а також подальше його відтворення на основі поєднання різних видів мистецтва.

2. Принцип театральної орієнтованості – насиченість змісту уроків читання відомостями про театр, види театрів, прийоми театральної діяльності, сценічні дії, акторську майстерність та ін.

3. Принцип систематичності й активності – щоденне включення й чергування різних форм драматизації, інсценізації, театралізованих ігор і вправ у роботу з текстом художнього твору.

4. Принципи кооперації: синергетична співпраця («робота на службі колективу»), фасилітаторство, а не нав'язування думки («поділ влади з іншими»), спільна імпровізація у сценічних діях («так, і»).

5. Принцип схвальності – будь-яка участь дитини в театральній постановці, її результати приймаються позитивно усіма членами команди, педагог має віднайти гідні риси в діях кожного учасника, нікого не виділяючи і не ранжуючи досягнення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, результати теоретичних пошуків дозволили сформулювати наукові засади застосування театралізації на уроках літературного читання в початковій школі:

1. Цільові напрями застосування театралізації на уроках читання в освітньому процесі початкової школи: інтелектуальний розвиток здобувача початкової освіти; культурний та поліхудожній розвиток; соціально-емоційний та естетичний розвиток; удосконалення навичок командної співпраці дітей.

2. Дефініції понять, пов'язаних із застосуванням прийому театралізації та їх підпорядкованість: драматизація – інсценізація – театралізація.

3. Принципи застосування театралізації на уроках читання в початковій школі: інтегративності та синкретичності; театральної орієнтованості; систематичності й активності; кооперації (синергетична співпраця, фасилітаторство, спільна імпровізація у сценічних діях); схвальності.

Перспективними видаються напрями подальшого вивчення видів театральної діяльності, які можна застосовувати на уроках читання в початковій школі, форми і методи театралізації, вплив театралізації на різні якості читання, на посилення мотивації учнів до самостійного читання та ін.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Большакова, І. (2023). Театр на уроці: практикум для початкової школи. *Освіторія медіа* : веб-сайт. Вилучено із <https://tinyurl.com/3ctm9cnp>

Михайлицька, О.С. (2019). Театралізація як дієвий творчий засіб соціалізації особистості в особистісно орієнтованому освітньому середовищі. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. 15 трав. 2019 р. Житомир : КЗ «ЖОШПО». Вилучено із <https://conf.zipro.net.ua/?p=323>

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи (Рішення Колегії МОН). (2016). Вилучено із <https://tinyurl.com/ysna5f6t>

Про затвердження Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах (Наказ МОН). № 151/11. (2004). Вилучено із https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1_11290-04#Text

Про затвердження Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О.Я. 3–4 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України). № 743-22. (2022). Вилучено із <https://tinyurl.com/5e7nvyjz>

Про затвердження Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Шияна Р. Б. 1–2 клас: (Наказ Міністерства освіти і науки України). № 743-22. (2022). Вилучено із <https://tinyurl.com/54t4bm5a>

Тандеряк, О.М. (2019). *Театралізована діяльність дошкільників*. Чемерівці.

Турчин, Т.М. (2021). Театральне мистецтво в практиці сучасної початкової школи. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. № 2. С. 57–63. Вилучено із <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2163/1/9.pdf>

Baek, O. & Byun, J.A. (2022). Study on the Effective Cooperative Class of Korean language and Theater to Improve Self-Expression in Lower Grades of Elementary School. *Soonchunhyang Journal of Humanities and Sciences*. Vol. 41. No. 3. P. 139–167. <https://doi.org/10.35222/IHSU.2022.41.3.139>

González, Yu. (2022). Puppet theater: an alternative for the formation of communicative competence. *Varona [online]*. No. 75, e1735. Вилучено із http://revistas.ucpejv.edu.cu/compendioVar/private/No75/RVNo75_A02.html

Iuga, F. & Turda, S. (2022). The Impact of Puppet Theatre Among Preschoolers Socio-Emotional Abilities Development. *Educatia 21 Journal*, (22) 08. 10.24193/ed21.2022.22.08

Kamal, N. E. (2023). Children's Theatre and Achieving Educational Goals in Schools. *Journal of Raparin University*. 10 (1). 663–687. [https://doi.org/10.26750/Vol\(10\).No\(1\).Paper29](https://doi.org/10.26750/Vol(10).No(1).Paper29)

Kušnířová, E. (2023). Formal and Non-Formal Education Through Theatre. *Review of Artistic Education*. 25(1):101-112. <https://doi.org/10.2478/rae-2023-0015>

Magela, A. (2022). Theater cognition and education. *Revista Rascunhos – Caminhos da Pesquisa em Artes Cênicas*. 10 (1):27. <https://doi.org/10.14393/issn2358-3703.v10n1a2022-03>

Tanner, S. J. & McCloskey, A. (2022). Improv Theater and Whiteness in Education: A Systematic Literature Review. *Review of Educational Research*. 93(5):00346543221076. <https://doi.org/10.3102/00346543221076885>

Thambu, N., Rapor, A. & Sukadari S. (2021). Teater perbincangan dilema Moral: pendekatan transformatif dalam melaksanakan kandungan kurikulum buku teks Pendidikan Moral. *Muallim Journal of Social Science and Humanities*. 5(3), 1–17. <https://doi.org/10.33306/mjssh/134>

REFERENCES

Bolshakova, I. Teatr na urotsi: praktykum dlia pochatkovoï shkoly [Theater in class: practicum for primary school]. *Osvitoria media*. Retrieved from <https://tinyurl.com/3ctm9cmp> [in Ukrainian].

Mykhailytska, O.S. (2019). Teatralizatsiia yak diievyi tvorchyi zasib sotsializatsii osobystosti v osobystisno oriientovanomu osvitnomu seredovyschi. [Theatricalization as an effective creative means of personality socialization in a personally oriented educational environment]. *Pedahohika partnerstva yak osnova rozvytku subiektiv osvitnoi diialnosti v umovakh NUSh* [Pedagogy of partnership as a basis for the development of subjects of educational activity in the conditions of NUS]: zb. materialiv nauk.-prakt. konf. 15 trav. 2019 r. Zhytomyr: KZ «ZhOIPPO». Retrieved from <https://conf.zippo.net.ua/?p=323> [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. (Rishennia Kolehii MON). (2016). Retrieved from <https://tinyurl.com/ysna5f6t> [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Kontseptsii khudozhno-estetychnoho vykhovannia uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh ta Kompleksnoi prohramy khudozhno-estetychnoho vykhovannia u zahalnoosvitnikh ta pozashkilnykh navchalnykh zakladakh [On the approval of the Concept of artistic and aesthetic education of students in general educational institutions and the Comprehensive program of artistic and aesthetic education in general and extracurricular educational institutions] (Nakaz MON). № 151/11. (2004). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1_11290-04#Text [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Typovoi osvitnoi prohramy, rozroblenoï pid kerivnytstvom Savchenko O. Ya. 3–4 klas [On the approval of the Standard Educational Program, developed under the leadership of O. Ya. Savchenko. Grade 3–4] (Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy). № 743-22. (2022). Retrieved from <https://tinyurl.com/5e7nvyjz> [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Typovoi osvitnoi prohramy, rozroblenoï pid kerivnytstvom Shyiana R. B. 1–2 klas [On the approval of the Model Educational Program developed under the leadership of Shiyana R. B. Grade 1–2] (Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy). № 743-22. (2022). Retrieved from <https://tinyurl.com/54t4bm5a> [in Ukrainian].

Tanderiak, O. M. (2019). *Teatralizovana diialnist doshkilnykiv*. [Theatrical activities of preschoolers]. Chemerivtsi. [in Ukrainian].

Turchyn, T. M. (2021). Teatralne mystetstvo v praktytsi suchasnoi pochatkovoï shkoly. [Theatrical activities of preschoolers]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky* [Scientific notes of NSU named after M. Gogol. Psychological and pedagogical sciences]. № 2. 57–63. Retrieved from <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2163/1/9.pdf> [in Ukrainian].

Baek, O. & Byun, J. A. (2022). Study on the Effective Cooperative Class of

Korean language and Theater to Improve Self-Expression in Lower Grades of Elementary School. *Soonchunhyang Journal of Humanities and Sciences*. Vol. 41. No. 3. P. 139–167. <https://doi.org/10.35222/IHSU.2022.41.3.139> [in Korean].

González, Yu. (2022). Puppet theater: an alternative for the formation of communicative competence. *Varona [online]*. No. 75, e1735. Вилучено із http://revistas.ucpejv.edu.cu/compendioVar/private/No75/RVNo75_A02.html [in Spanish].

Iuga, F. & Turda, S. (2022). The Impact of Puppet Theatre Among Preschoolers Socio-Emotional Abilities Development. *Educatia 21 Journal*, (22) 08. 10.24193/ed21.2022.22.08 [in English].

Kamal, N. E. (2023). Children's Theatre and Achieving Educational Goals in Schools. *Journal of Raparin University*. 10 (1). 663–687. [https://doi.org/10.26750/Vol\(10\).No\(1\).Paper29](https://doi.org/10.26750/Vol(10).No(1).Paper29) [in Kurdish].

Kušnířová, E. (2023). Formal and Non-Formal Education Through Theatre. *Review of Artistic Education*. 25(1):101-112. <https://doi.org/10.2478/rae-2023-0015> [in English].

Magela, A. (2022). Theater cognition and education. *Revista Rascunhos – Caminhos da Pesquisa em Artes Cênicas*. 10 (1): 27. <https://doi.org/10.14393/issn2358-3703.v10n1a2022-03> [in English].

Tanner, S. J. & McCloskey, A. (2022). Improv Theater and Whiteness in Education: A Systematic Literature Review. *Review of Educational Research*. 93(5):00346543221076. <https://doi.org/10.3102/00346543221076885> [in English].

Thambu, N., Rapor, A. & Sukadari S. (2021). Teater perbincangan dilema Moral: pendekatan transformatif dalam melaksanakan kandungan kurikulum buku teks Pendidikan Moral. *Muallim Journal of Social Science and Humanities*. 5(3), 1–17. <https://doi.org/10.33306/mjssh/134> [in Malay].

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовано значення театралізації як ефективного засобу особистісного розвитку учнів на уроках літературного читання. Автори зазначають, що в рамках реалізації реформи «Нова українська школа» театралізація також є нормативною вимогою до організації уроків читання в початковій школі. У Типовій освітній програмі НУШ-2 виокремлено змістову лінію «Театралізуємо», а в Типовій освітній програмі НУШ-1 для другого циклу навчання в початковій школі виділено окремий предмет «Літературне читання», у межах якого передбачена реалізація змістової лінії «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти». Однак задля реалізації цього завдання вчитель початкових класів має знати наукові основи театралізації як прийому навчання. Наразі ці теоретичні відомості стосуються різних галузей наукового знання і висвітлюються в наукових колах частково.

У результаті аналізу наукових праць українських та іноземних учених автори узагальнюють наукові засади застосування театралізації на уроках літературного читання в початковій школі. Першу групу наукових основ становлять цільові напрями театралізації: інтелектуальний розвиток здобувача початкової освіти; культурний та поліхудожній розвиток; соціально-емоційний та естетичний розвиток; удосконалення навичок командної співпраці дітей. Другим складником наукових основ є дефініції понять, пов'язаних із

застосуванням прийому театралізації та їх підпорядкованість: драматизація – інсценізація – театралізація. Третій компонент наукових основ – принципи застосування театралізації на уроках читання в початковій школі: інтегративності та синкретичності; театральної орієнтованості; систематичності й активності; кооперації (синергетична співпраця, фасилітаторство, спільна імпровізація у сценічних діях); схвальності.

Перспективними для подальших досліджень автори називають подальшого вивчення видів театральної діяльності, які можна застосовувати на уроках читання в початковій школі, форми і методи театралізації, вплив театралізації на різні якості читання, на посилення мотивації учнів до самостійного читання та ін.

Ключові слова: нова українська школа, літературне читання, театралізація, драматизація, інсценізація.